

פרשת כי תצא

תשע"ח

יש לנו בפרשה שתי מצוות של זכירה, על מרים ועל עמלק, ולהבדיל לאו אחד על שכחה. שכחה קיימת רק אצל בני אדם. אצל הקדוש ברוך הוא זה לא שייך, **"אין שכחה לפני כסא כבודך"**. לא צריך להזכיר לפניו כלום, ובכל זאת אנחנו קוראים לראש השנה בתפילה **"יום הזכרון"**. ה' זוכר תמיד, ובכל זאת חז"ל תיקנו לנו לקרוא לו כן, למרות שלא נקרא כך בתנ"ך.

מה פירוש יום הזכרון? ה' זוכר תמיד!

יום הזכרון - ה' מאיר את הזיכרונות, משתמש בהם, קובע לפי הזיכרונות מה יהיה איתי ועם עם ישראל, מה יהיה בעולם, לטובה ולרעה, הכל על פיהם. גם זה כדי לסבר את האוזן, כי ה' ידע לפני בריאת העולם איך יהיה בתשע"ט, אם אני אהיה צדיק או לא.

זה רק להסביר לנו שעל פי המעשים שלנו ביום הזה ה' יקבע אם תהיה שנה טוב או להפך. גם זה כבר נקבע לפני בריאת העולם, אבל רק מפני שה' יודע מה נבחר. אדם לא יכול לטעון שהוא אנוס, כי הכל כבר נקבע. שידע שהייתה לו בחירה - לבחור בטוב או להפך. אלו הזכרונות.

אחרי הברכה על המלכויות ישנה ברכה על הזכרונות.

רק ביום הזה ה' זוכר את הזיכרון של יצורי קדם?

ה' תמיד זוכר את כל יצורי קדם, אבל ביום הזה הוא מאיר את הזכרונות, דן על פי הזכרונות האלה.

זה תוכן הברכה, לדעת את השגחת ה' על כל הנבראים.

אנחנו אומרים בברכה: **"זכר כל היצור לפניך בא. מעשה איש ופקדתו ועלילות מצעדי גבר, מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש"**.

אני לא יודע אם מותר להסביר כך, אבל אולי ניתן לפרש:

"מעשה איש" - ה' זוכר כל מה שאדם עשה,

"ופקדתו" - **"כי יפקד"** (שמואל א, יח). מה נחסר, מה שלא עשה, לטוב או לרע, אם נמנע

מלעשות מצוות או עבירות.

"ועלילות מצעדי גבר" - גם את ההליכה למצווה או חס ושלום לעבירה ה' מביא בחשבון,

"מִחֲשׁוֹבוֹת אָדָם וְתַחְבּוּלוֹתָיו" - גם עד כמה חשב ועשה תחבולות לקיים המצוות או להפך.

"וַיֵּצֵרִי מֵעַלְלִי אִישׁ" - אפילו יצר שעוד לא בא לכלל ביטוי בעולם העשייה אבל לאדם יש יצר לדבר מסוים, ה' מסתכל על כך.

דוגמה נוראה לכך, על אליאב אחי דוד:

שמואל הולך למשוח את אחד מבני ישי למלך, **"רְאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ"** (שמואל א טז, א), ורוצה למשוח את אליאב **"נֶגֶד ה' מְשִׁיחוֹ"** (שם, ו). שמואל הרי לא חשוד שהוא נתפס למראה החיצוני, חס ושלום - הרי הוא נביא ה'! אלא הוא חושב שבפנימיות אליאב ראוי להיות מלך. אבל כשהוא שואל את ה', עונה לו (שם, ז): **"אַל תִּבְטֹא אֶל מְרֹאָהוּ וְאַל גְּבַהַ קוֹמָתוֹ כִּי מֵאַסְתִּיהוּ"**.

פרשו חז"ל (פסחים סו"ע"ב), שעד עכשיו הוא היה ראוי להיות מלך, אבל עכשיו מאסתיהו, מפני שהוא היה כעסן.

מלך לא טוב שיהיה כעסן: אם המלך יכעס על איזה שר הוא יתלה אותו מיד, יכעס על מדינה אז הוא יצא למלחמה נגדה. מלך צריך להיות שקול ורגוע. איפה מוצאים שאליאב כעס על מישהו?

אחר כך, במלחמת גולית, אליאב כועס על דוד (שמואל א יז, כח): **"וַיֵּחָר אֵף אֱלִיאָב בְּדוֹד וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה יִרְדֶּת וְעַל מִי נִטְשֶׁת מַעַט הַצֵּאן וְכוּ"**, כקינטור על דוד שרוצה להילחם בעצמו בגולית. אבל בשעת המשיחה עוד לא כעס? זה עוד לא היה! אלא שהקדוש ברוך הוא ראה שיש בו יצר של כעס, אפילו שעוד לא כעס, ולכן נפסדה ממנו המלכות.

אחרת אולי היינו היום מתפללים לא על מלכות בית דוד אלא על מלכות בית אליאב. לא היה בית המקדש נחרב, לא היו את כל הצרות לעם ישראל. אבל בכלל הכעס הזה והיצר שהתעורר בליבו הוא נפסל מן המלכות. לכן אנחנו מתפללים על מלכות בית דוד במהרה בימינו.

אנחנו אומרים בברכה: **"וְגַם אֶת נַח בְּאַהֲבָה זָכַרְתָּ"** - מזכירים שבזכות אדם אחד העולם קיים. היה דור כזה שהדין נותן להחריב את כל העולם, ובזכותו של צדיק אחד - נח, העולם קיים עד היום. עד כמה גדול כוחו של צדיק אחד.

אחר כך אנחנו מזכירים שבזכות שלושה צדיקים נגאלנו ממצרים - אברהם יצחק ויעקב, בזכות שלושתם שישים ריבוא יצאו ממצרים, ממ"ט שערי טומאה, קיבלנו את התורה וכל הדברים הגדולים שעם ישראל זכה להם מאז ועד היום.

כל זה מוסר לעורר אותנו עד כמה גדולים מעשי אדם, כמה כל אחד צריך להתחשב, כמה תלוי בו כל העתיד שלו ושל זרעו ושל עם ישראל. זה תלוי בו.

אפשר להיות מהצדיקים, מגדולי עולם, או שאפשר להיות מרשעי עולם, להתחבר למעשיהם של פרעה והמן ושאר רשעי עולם. אפשר להיות רשעים כמותם או להיות צדיקי עולם.

העובדה שאדם בעולם הזה משתדל להיות מהצדיקים, להתחבר למעשיהם של אברהם יצחק ויעקב.

אנחנו לא בני נח, אבל בכל זאת נזכור את נח.

נח הוא הראשון שדיבר על זה שירושלים תהיה עיר ה'.

הוא אומר (בראשית ט, כו): **"בְּרוּךְ ה' אֱ-לֹהֵי שָׁם"** - ירושלים זו העיר של שם.

"וַיִּשְׁכֵּן בְּאֶהֱלֵי שָׁם" (שם, כז) - נח אומר שהשכינה תהיה בירושלים.

אפשר להיות כמו הצדיקים, ישנה בחירה לכל אחד, להיות כמו הצדיקים שהעולם קיים בזכותם, ואפשר להיות כמו פרעה. **"אֱלֹהֵי לַחַיִּי עוֹלָם וְאֱלֹהֵי לַחֲרוּפוֹת לְדָרְאוֹן עוֹלָם"** (דניאל יב, ב).

יש לאדם בחירה, הכל פתוח לפניו. ברכת הזיכרונות נועדה לעורר אותנו לדבר הזה. שנזכה לבחור בדרך הנכונה.

תשע"ט

"כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אִיבֶיךָ" (דברים כא, י) - כתוב **"אִיבֶיךָ"** עם יו"ד אחרי הבי"ת. זאת אומרת שזה רבים, לא אויב יחיד.

"וַנִּתְּנוּ ה' אֱ-לֹהֵיךָ בְּיָדְךָ וּשְׁבִיתָ שְׁבוּיָיו" - כתוב בלשון יחיד. למה זה?

משום שיצאנו למלחמה על שני אויבים - גם על האויב החיצוני וגם על האויב הפנימי, וניצחנו רק את האויב החיצוני, אבל היצר הרע עוד נמצא - אז רק אחד ניצחנו. לכן יש אחר כך אשת יפת תואר, כי מדובר שעוד לא ניצחנו את היצר הרע, לכן יש אשת יפת תואר.

כשאנחנו בחודש אלול אנחנו מתכוונים להילחם עם האויב הפנימי (עם החיצוני אולי גם כן, אבל עם הפנימי צריך להילחם בחודש אלול).

לחזק את האהבה בין הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל, **"אֲנִי לְדוֹדֶי וְדוֹדִי לִי"** (שיר השירים ג, ג). להרגיש את אהבת ה'.

זה חודש של שמחה, של קרבת אלוקים.

אנחנו מתקרבים לראש השנה, יום הדין.

ביום הדין אנחנו מברכים **"בְּרוּךְ אַתָּה ה' מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וַיּוֹם הַזִּכְרוֹן"**. לכאורה, בכל השנה יש לנו כלל שאין חותמים בשני דברים.

למשל: אומרים **"אֱ-לֹהֵי אַבְרָהָם, אֱ-לֹהֵי יִצְחָק וְאֱ-לֹהֵי יַעֲקֹב"**, **"הַגְּדוֹל, הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא"** ועובד דברים, אבל חותמים רק **"מִגֵּן אַבְרָהָם"**, לא יותר מזה.

וכן בברכה שניה: **"אַתָּה גִּבּוֹר... מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד, מְחַיֶּה מֵתִים"** והרבה דברים - חותמים רק **"מְחַיֶּה הַמֵּתִים"**, לא יותר מזה.

אז למה בראש השנה אנחנו חותמים בשני דברים - **"מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל וַיּוֹם הַזִּכְרוֹן"**?

אם זה גם שבת, יש שאומרים גם **"מְקֻדָּשׁ הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל"**. את זה הגמרא מסבירה (ברכות מט ע"א) שזה לא שניים, זה דבר אחד: שהיום יום כזה שהוא גם שבת וגם יום הזיכרון. אבל **"מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, מְקֻדָּשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַזִּכְרוֹן"** - לכאורה חתימה בשני דברים.

צריך לומר שזה לא שני דברים, שזה עיקרו של יום הזיכרון - **"מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ"**. להכיר את מלכות ה' על כל הארץ.

זה עיקרו של ראש השנה, להכיר במלכות ה', שהוא מלך שליט ויחיד, לא כפוף לא לממשלה ולא לפרלמנט ולא לבג"ץ, ולא לשום דבר.

הוא לבד הקובע והמחליט, הוא חותם אותנו לחיים וכל שאר הדברים הטובים שיבואו עלינו, הוא לבד ואין גורם אחר.

זו עבודת ראש השנה, להכיר שכל הדברים תלויים אך ורק בה', ושכל מה שקרה בשנה שעברה - אנחנו צריכים לדעת שזה הכל מפני שכך ה' חתם בשנה שעברה.

אין דבר שקורה בלי המלך הזה. הוא המלך והוא יחיד, אין מי שיעכב בידו. החיים והמוות, הבריאות והפרנסה וכל דבר אחר, השלום, או חס ושלום העדר שלום, זה הכל מאת הקדוש ברוך הוא. אין מישור אחר.

זו עבודת ר"ה, להכיר את המלכות, **"מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ"**. אמרו בדרך רמז אפילו, שקריאת התורה של יום שני של ראש השנה נגמרת בפסוק

(בראשית כב, כד): **"וְאֵת תַּחַשׁ וְאֵת מַעֲכָה"**.

מעכ"ה זה ראשי תיבות מלך על כל הארץ.

זה עיקר ראש השנה. להכיר שהוא מלך מוחלט, אין אחריו לא בג"ץ ולא שום כוח אחר שיכול לעכב בידו, לא בעליונים ולא בתחתונים. רק דברו קובע.

צריך להגיע להכרה, שכל מה שחטאנו במשך השנה הכל היה טעות, כל מה שעושים נגד רצון ה' הוא בטעות. הטוב האמיתי הוא רק לעשות את רצון ה', ולא משהו אחר. זו התחלת התשובה, זה יסוד התשובה.

הרי ראש השנה הוא הראשון לעשרת ימי תשובה, אז פה אנחנו מתחילים את התשובה: להכיר שאפס זולתו, כל מה שעשיתי אחרת כאין וכאפס - לא מועיל, אם לא מזיק, שתורה ומצוות הם לבד הדברים שמועילים לחיים.

זה הדרך לתשובה.

וידינו אנחנו לא אומרים בראש השנה.

אחר כך ביום הכיפורים אנחנו מפרטים: אשמנו, בגדנו, חטאנו בזה, חטאנו במשהו אחר, כי זה כבר פרטים.

אבל התחלת התשובה, היא לחתור יסוד מתחת לכל, חתירה מתחת ליסוד כל העבירות. ממילא, אם היסוד נופל אז כל הבניין מתערער. אחר כך קל ביום הכיפורים להתחרט

על שעשינו כך ועשינו כך.

אבל בראש השנה להגיע להכרה הברורה, שכל מה שעשינו נגד רצון ה' הוא הבל, בלי תכלית.

זו עבודת ראש השנה.

אנחנו נוהגים בראש השנה לאכול דבש, ועוד כל מיני סימנים טובים. אז שאלו את השאלה: כשאוכלים דברים לסימנים, למה אין בזה משום ניחוש? כמדומני המאירי מסביר, שאין הכוונה שאם אתה אוכל דבש אז ה' יחתום לך שנה טובה ומתוקה. זה לא כך, אדם יכול לאכול קילו דבש ולהישאר רשע גמור. כל הסימנים שאנחנו אומרים, זה בשביל לזכור גם בשעת האוכל שהיום יום הדין. היום אנחנו נידונים, שה' יקרע רוע גזר דיננו, יחתום אותנו לחיים טובים, וכל שאר הדברים שמבקשים, יחדש עלינו שנה טובה ומתוקה. כל הזמן לחיות עם ההרגשה שהיום יום הדין, זה הטעם לאכילת הסימנים בראש השנה.

לזכור כל הזמן שאפס זולתו, אין מי שיכול לתת שנה טובה ומתוקה. לא בג"ץ ולא צה"ל ולא שום כוח אחר, רק הקדוש ברוך הוא יכול לתת שנה טובה ומתוקה. זו עבודת היום של ראש השנה, המלכויות. יש לנו ברכה שלימה במוסף, ברכת המלכויות. גם בשאר התפילות אנחנו חותמים "מלך על כל הארץ". גם בקידוש, "מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזיכרון". זה העיקר, להכיר את המלכות. ממילא, נובע שכל מה שמנוגד למלכות זה הבל וריק ואין לו טעם. זה יסוד התשובה.

דנים אם לומר בראש השנה אבינו מלכנו חטאנו לפניך או לא לומר, אבל על כל פנים, בוודאי שצריך להגיע להכרה שאין לנו מלך אלא אתה. אין שום כח בעולם שיכול לעזור לנו, רק רצון ה'. בהכרה הזאת, נגיע בעזרת ה', שה' יחתום את כולנו לחיים טובים ומתוקים.

תשפ"ב

ברשות הרב,
כשדוד המלך בורח מאבשלום, אז יש שם פסוק (שמואל ב טו, לב): **"וַיְהִי דָּוִד בָּא עַד-הָרֹאשׁ אֲשֶׁר-יִשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לַאֲ-לֹקִים"**. פשטות הפסוק זה שהוא הולך להשתחוות לקב"ה. אבל חז"ל פרשו אחרת. חז"ל פרשו (סנהדרין קג ע"א) שדוד המלך באותה שעה חשב חס ושלום לעבוד עבודה זרה. אז בא אליו חושי הארכי - כמו שכתוב בתנ"ך (שמואל ב, שם). בא אליו חושי הארכי ואמר לו: איך זה? אתה, המלך הצדיק הגדול - אתה תעבוד עבודה זרה?! זה יהיה חילול ה' נורא, עבירה נוראה! אמר לו דוד: זה מפני שאני רוצה למנוע חילול ה'. כנראה המצב הוא שהבן שלי הולך להרוג אותי - אבשלום ניסה באמת להרוג את דוד - וזה יהיה חילול ה' נורא אם הבן שלי יהרוג אותי. אבל אם אני אעבוד עבודה זרה לא יהיה חילול ה', כולם יגידו שמגיע לי כי עבדתי עבודה זרה. לא יהיה חילול ה'.

אז אומר לו חושי: למה נשאת יפת תואר?

הרי אבשלום הוא בן של **"בַּת תְּלָמִי מֶלֶךְ גִּשּׁוֹר"** (שמואל ב ג, ג).

אם לא היית נושא יפת תואר, לא היה קורה לך מרד כזה של אבשלום.

אומר לו דוד: יפת תואר התורה התירה. זה הפרשה שלנו (דברים כא, י-יא): **"כִּי תֵצֵא**

לְמַלְחָמָה עַל אִיְבֶיךָ וְגו' וְרָאִיתָ בַּשָּׂבִיחַ אִשָּׁת יִפֶּת תֹּאֵר".

אומר לו חושי: נכון, התורה התירה. אבל מה כתוב בהמשך הפרשה (שם, יח) ? - **"כִּי**

יְהִיָּה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה", שאם נושא יפת תואר אז הסוף שיהיה לו בן סורר ומורה.

לכן יש לך בן כזה שרוצה להרוג אותך, אז אין כאן חילול ה'.

אז לכן דוד נמנע ולא עבד עבודה זרה.

זאת אומרת, שמה שאבשלום רוצה להרוג את דוד - נכון שזה קשור גם כעונש על

מעשה בת שבע, כמו שהנביא אמר לו - אבל זה גם תוצאה מזה שנשא אשת יפת

תואר.

הרי, דוד צודק בטענה שלו. התורה התירה, אז למה מגיע לי עונש?

אבל הטענה של חושי כנגדו, שהתורה התירה, אבל היא לא אמרה שזה רצון ה'. היא

אמרה שאם יעשה דבר כזה בסוף תשנא אותה - כמו שכתוב (דברים כא, טז ורש"י שם,

יא) - ובסוף יהיה לך בן סורר ומורה.

יש דברים שהתורה לא אסרה מפורש, אבל אדם צריך להבין שזה לא רצון ה' שהוא

יעשה אותם.

התורה כתבה לך כאן מפורש שזה לא רצון ה' שתעשה את זה.

קשה להבין על דוד המלך למה עשה את זה, אבל לא לנו לשאול קושיות על דוד המלך.

אבל על עצמנו אנחנו צריכים לדעת, שלא כל דבר שמותר זה 'גלאט כשר', לא כל דבר

הוא חלק.

צריך לדעת לשקול היטב את המעשים שלנו, אם הם מעשים שראויים לבן תורה

לעשות אותם; אם הם מעשים שראויים לבן ישיבה לעשות אותם.

ה' בחר את ישראל מכל העמים שלא יתנהגו כמו האומות השפלות,

אבל גם בתוך ישראל יש אנשים יותר בעלי מעלה - תלמידי חכמים לא צריכים

להתנהג כמו כל אחד.

גם כל אחד שיקח יפת תואר עלול שיהיה לו בן סורר ומורה, אבל מלך ישראל הצדיק

ודאי לא צריך להתנהג כמו כל אחד.

אז כל אחד צריך לחשוב לפי הגדלות שלו אם המעשים שלו מתאימים.

כשהגמרא אומרת (יומא פ"א ע"א): **"הֵיכִי דְּמִי חִילּוּל ה'"** - הרי חילול ה' זו עבירה שאפילו

תשובה ויום הכיפורים וייסורים לא מכפרים עד המוות - **"הֵיכִי דְּמִי חִילּוּל ה'?"**.

אומרת הגמרא דוגמה: רבי יוחנן - כמדומני - אמר, שאם הוא הולך ארבע אמות בלי

תורה ותפילין אז זה כבר חילול ה'.

לאדם כמוהו, לא שייך שיראו אותו ארבע אמות בלי תורה ותפילין.

או, דוגמה אחרת בגמרא: אם רב קונה מהקצב בשר ולא משלם לו תיכף, אלא הוא קונה בהקפה - זה חילול ה'.

למה? הקצב מוכר בהקפה, הרי הוא רוצה שיבואו אליו לקוחות. אבל מישוהו עלול לחשוב שרב לא שילם כסף, אז זה חילול ה'.

שחילול ה' נתפש לפי גדלות האדם.

לפי גדלותו של האדם גם מדקדקים איתו על כל מעשה, כל פגיעה קטנה בכבוד ה' זה חילול ה'.

אז כשאנחנו מתקרבים ליום כיפור, כשאנחנו רוצים לתקן את המעשים שלנו - צריך לבדוק אם המעשים שלנו מתאימים לבן ישיבה.

בן ישיבה, יחסית לדור שלנו זה גדול הדור. צריכים לשקול עד כמה המעשים שלנו מתאימים לגדול הדור.

למדוד במשקפיים כאלה את המעשים שלנו,

שהמעשים שלנו יהיו נקיים לגמרי בלי שום חשש חילול ה'.

